

az ember szellemi fejlődésének az öröklött hajlamok és a nemzeti nyelv nemcsak irányt szabnak, hanem határokat is húznak. Az emberiség forrón óhajtott szolidaritása is csak jól értelmezett nacionalizmuson keresztül valósítható meg.

Goekler Lajos dr. fejtegetéseivel nagyjában egyetértünk. Valóban a nevelés fogalmának tisztázásán és helyes értelmezésén múlik a nevelés többi kérdésében elfoglalt álláspontunk is. És nevelésfogalma — hogy t. i. a nevelés lényegében a fejlődés elősegítése — reális. Kár, hogy a nevelés céljának kitűzésében a fejlődéseméleti szempontot nem érvényesítette ugyanezzel a következetességgel. Igaza van abban, hogy pl. a vallásos, állampolgári, művészi stb. céltkitűzései nem foglalják magukban mindazt, amit a neveléssel el akarunk érni. Mikor ellenben maga is a jellemerős ember képzését állítja elénk nevelési célul, szintén beleesik az általa kárhozottatott hibába. Ha a nevelés — meghatározása szerint is — az ember fejlődését elősegítő gondoskodás, akkor célja sem lehet más, mint az ember számára lehetséges teljes fejlettség. S ahány irányban fejlődhet az ember, a nevelésnek is annyi irányban lesznek részletfeladatai a végső cél megvalósításában. A nevelés nemzeti voltáról mondottakban a szerzőnek teljesen igazat adunk.

A biológiai fejlődés mellett a szellemi mintha kissé elhanyagolná. Mindazonáltal a fejlődéseméleti alapozás termékenynek bizonyult. Valóban alkalmas arra, hogy nevelési rendszer épüljön rá. Ez a könyv is mindenesetre hozzájárul annak a gondolatnak elterjedéséhez, hogy a nevelésnek testi és szellemi fejlődés alapján kell állania.

Jankovits Miklós dr.

Plattner, Elisabeth: Die ersten sechs Lebensjahre. Leipzig, 1935. 150 l.

A szerző bevezetésében utal arra, hogy munkája személyes tapasztalatakból és élményből született. Gyakorlati nevelés, gyermekei nevelése közben kristályosodtak ki azok a nevelési elvei, melyek minden szülő és nevelő számára nélkülözhetetlen útmutatók lehetnek. Nevelési gondolatai, melyeket munkjában összegezt s melyek éppen a leírás által váltak a szerző előtt is tisztákká és általánossákká, mély pszichológiai megalapozottságúak és mély erkölcsi felfogásról és érületről tesznek tanúságot. Kikerüli ugyan a pszichológiai szakkifejezéseket, műve mégsem hordja magán a dilettantizmus bélyegét, s éppen azáltal, hogy köznyelven szólal meg, válik a pszichológiai-
lag kevésbé iskolázott olvasó számára is könnyen hozzáférhetővé és érthetővé. — P. egyenkint és nagy részletességgel tárgyalja azokat a nevelési motívumokat, melyek a gyermeket hozzáségitik ahhoz, hogy önálló s az igazság útját helyesen felismerő felnőtté válhasson. Rámutat azokra a nevelési eljárásokra, melyek a fejlődés útját vannak hivatva egyengetni. Így pl. szól az engedelmességre való nevelésről. Itt is, mint általában minden nevelési eljárásban a következetesség a fontos. A parancsoknak világosaknak, egyértelműeknek s könnyen keresztülvihetőeknek kell lenniök. Példákkal, gyakorlati esetekkel világítja meg a helyesen és helytelenül adott parancsokat s utal azoknak esetleg soha jóvá nem tehető következményeire. Pontosan kitűzi az életkort, ameddig a gyermeknek az engedelmességet meg kell tanulnia s azt az iskolábalépés elejére teszi. Vitába száll egy igen elterjedt véle-

ménnyel akkor, midőn keresi az engedelmességre való nevelés helyes motívumait. Az engedelmisség nemcsak, hogy nem teszi önállótlanná a gyermeket, hanem megvédi a veszedelmektől s a józan belátáson alapuló engedelmisségen keresztül az önmagunknak való engedelmisséghez s így az önállósághoz vezet. — A büntetés ne csak büntetés legyen a gyermek számára, hanem segély is az általa fel nem ismert veszedelmekkel szemben. Ha büntetünk, az mindig kiérdemelt büntetés legyen. Soha ne büntessünk szeszélyből, türelmetlenségből, vagy bosszúságból. Ez is, mint minden nevelői eljárás a kivétel előtt meggondolást kíván, vagyis kell, hogy a nevelő úgy saját maga, mint a gyermek előtt a büntetést mindig meg tudja okolni. — Az önállóságra való nevelést már a legelső években meg kell kezdeni. Fontos a játékszerek megválogatása, a gyermek önálló, még oly ügyetlen produkcióinak elismerése stb. Érdekes szempont, mely szerint a gyermek karácsonyi öröme fokozódik, ha saját maga által készített játékot helyezünk a karácsonyfa alá. Emellett a meglepetés és titokzatosság szempontja háttérbe szorul. — A legszebb fejezetek egyike, melyben az igazságszeretetről beszél, ami a szerző mély erkölcsi belátását és érzületét bizonyítja. Az igazságszeretet velünk született valami, amit neveléssel előállítani nem lehet, legfeljebb jutalmakkal ideig-óráig kikényszeríthetjük, az eredmény azonban mindig látszólagos lesz. Ha az igazságszeretet megvan, akkor fokozhatjuk, de helytelen eljárással (pl. ha ügyetlenséget büntetünk) könnyen hazuggá válhatik a gyermek. Csak őszinteséggel közeledünk a gyermekhez — mondja a szerző. Elutasít minden hazugságot, így a gólyamesét is. — Végül megemlékezik a gyermek sajátos gondolatvilágáról, mely tipikusan gyermeki s így a felnőttétől lényege szerint különbözik. Éppen ezért a nevelői eljárásnál túlzott óvatosságra van szükség, mert minden szándékos és szándéktalan szó láthatatlan magvakat hint a gyermek lelkébe, melyek a gyermek sajátos gondolatvilágától vezetve érnek és fejlődnek. Ezen a téren már inkább a helyes érzelemtől vezetett intuícióra van a szülőnek szüksége. — P. munkája felvilágosítást ad olyan problémákról, melyeket csak gyakorlati nevelés által oldhatunk meg. Gyakran hallani a panaszt, kellő tapasztalatok megszerzése után, „ha a gyermeket még egyszer kellene nevelni, más eljárásokat alkalmaznék.“ A szerző munkájában éppen ezeket a szükséges tapasztalatokat összegezi s a felsorolt gyakorlati esetek a lehetőségek nagy sokaságára adnak konkrét példát.

Dr. Békési Gizella.

KÜLFÖLDI TANÍTÁSI MOZGALMAK.

1. Légvédelem és iskola. A porosz oktatásügyi miniszter rendeletében minden rendű és rangú iskolának kötelességévé teszi, hogy a polgári légvédelmet, az ügy fontosságának megfelelő mértékben, az iskola tantervébe beállítsa. A rendelet a tanítóságot új feladat elé állította és a német tanító és tanáregyesületek szoros együttműködéssel keresték a módokat, hogy a fontos rendelkezésnek minél tökéletesebben megfelelhessenek. Különbféle tanfolyamokon iparkodtak a légvédelem lényegével megismerkedni és az aránylag rövid idő alatt a kérdésnek olyan irodalma keletkezett, ami lehetővé tette,